

(Fortsættelse 47):

YDMYGE ANSØGERE

Men iført det pæneste tøj, jeg ejede på det tidspunkt: jakke, lys skjorte, lange benklæder, slips og nypudsede sko, og med lettere vandkæmmet hår, drog mor, som også var ekstraordinært pænt og nydeligt klædt i dagens anledning, og jeg tidlig mandag morgen af sted med sporvogn til Niels Ebbesensvej, der er en sidevej til H.C.Ørstedsvej. Her stod vi af og spadserede den sidste strækning hen til nr. 21, hvor firmaet var beliggende i en lav étetages hvidkalket bygning, som dels vendte ud mod vejen og dels ud mod den indkørsel og gårdsplads, der var tilvenstre for huset.

På fotoet ses Niels Ebbesensvejs udmunding i H.C. Ørstedsvej, sådan som denne så ud en varm sommerdag i juli 2012. Den mest markante forandring fra dengang i maj 1943, hvor jeg havde min daglige gang på stedet, er de mange parkerede biler. Dengang under krigen og besættelsen var personbiler efterhånden blevet et særsyn, rent bortset fra, at der generelt set heller ikke fandtes så mange biler i trafikken på den tid. Foto: © 2012 Harry Rasmussen.

Firmaets indgangsdør vendte ud til indkørslen til gårdspladsen, og fra denne kom man direkte ind i selve kontoret, der var et relativt stort lokale med mørkebrunt linoleum på gulvet. Lige over for indgangsdøren var der en stor lukket skranke i mørkt mahognitræ, som fra omtrent midten af lokalet strakte sig hen til den ende af samme, som vendte ud mod Niels Ebbesensvej. I væggen her var der et forholdsvis stort vindue. Til venstre for skranken var der først et mindre bord med skråpult og derefter et skrivebord, som stod på langs ad lokalet, og som viste sig at være den mandlige kontorassistents eller kasserers

arbejdsplads. Overfor denne, ved væggen ud til gårdspladsen, var der et vindue, og foran dette stod der endnu et skrivebord, som blev benyttet af stedets kvindelige sekretær. Bagest i denne ende af kontoret stod et temmelig stort, massivt egetræsskrivebord, som var forbeholdt firmaets direktør.

Fotoet herover viser Niels Ebbesensvej 21, hvor VVS-firmaet Husejernes Abonnement havde til huse i 1940'erne. I baggrunden ses den bygning, som foruden værksteder også husede firmaet Grundejernes Forsikring A/S. Begge firmaer havde fælles direktør, hvis navn jeg dog desværre ikke længere kan huske. – Foto: © 2012 Harry Rasmussen.

Idet mor og jeg trådte ind på kontoret, kom der en venlig yngre dame os smilende i møde og spurgte om vort ærinde, som vi fremførte, hvorefter hun bad os vente et øjeblik. Derefter gik hun ind bag skranken og hen til en herre, der sad med ryggen til os ved et stort, gammeldags og solidt skrivebord, som stod op til den væg, der lå modsat væggen ud til indkørslen. Manden var tydeligvis travlt optaget og dybt koncentreret om de papirer, han havde liggende foran sig. Hun bøjede sig let hen fremover og talte sagte, nærmest hviskende til ham og gik så tilbage til sit eget skrivebord og genoptog sit arbejde ved skrivemaskinen der. Hun viste sig senere at være firmaets eneste kontordame, der også fungerede som sekretær for direktøren og fuldmægtigen, og hende lærte jeg siden at kende som en venlig og behagelig ung dame på omkring 25 år.

Mor og jeg stod længe foran skranken og afventede, hvad der videre ville ske. Ingen af os var vant til situationen og vi følte os derfor begge utrygge ved de noget fremmedartede omgivelser. Desuden forekom det mig, som om herren, der sad med ryggen til os ved sit skrivebord bag skranken, gav sig

ekstraordinært god tid, inden han langt om længe rejste sig, ikke for at henvende sig til mor og mig, men for at gå hen i den modsatte ende af kontoret, hvor chefen, hvis navn jeg ikke længere husker, sad bred og mægtig bag sit skrivebord med albuerne støttet på bordpladen og hovedet hvilende i hænderne. Han var tilsyneladende dybt optaget af at studere nogle papirer, han havde liggende foran sig. På mig virkede det dog nærmest, som om han tog sig et stille blund.

Herover ses indkørslen til Niels Ebbesensvej 21. Stedet er på forskellige måder forandret fra dengang jeg i en kort periode var ansat på prøve som piccolo i firmaet Husejernes Abonnement A/S. Indgangsdøren, som dengang var en solid trædør med kun en enkelt rude i foroven, ses i den okkerfarvede bygning til højre. Det var der firmaet havde et stort forkontor og et bagkontor, som især brugtes til møder mellem chefen og hans fuldmægtig og til møder med kunder og forretningsforbindelser. – Foto: © Juli 2012 Harry Rasmussen.

Klokken var omkring 8,45, og eftersom mor og jeg var ankommet til firmaet et kvarter over klokken 8, havde vi nu ventet i omkring en halv time. Vi kiggede os lidt forlegne og generte rundt i lokalet, men både direktøren og de tre ansatte var travlt beskæftiget med hver deres gøremål og værdigede os ikke et blik. Men langt om længe rejste herren bag skranken sig som sagt og gik hen til direktøren og hviskede noget til denne. Chefen rettede sig op, og hans blik hvilede et kort øjeblik på mor og mig, så rejste han sig tungt, og fulgt af den magre mand, gik han om bag skranken og ind ad en dør i væggen bag denne. Idet de to herrer passerede mor og mig, betydede den magre herre med en håndbevægelse os at følge med. Døren førte ind til et noget mindre kontor eller lokale, som bl.a. rummede et pengeskab og nogle store olivengrønne

brandsikre skabe, hvori – som jeg senere fandt ud af - firmaets kassebøger blev opbevaret, når de ikke var i brug.

Midt i lokalet, som tydeligvis også blev benyttet som konferencerum, stod et forholdsvis stort rektangulært, mørkt bord, og udenom dette var der et antal ligeledes mørke stole med lædersæder. Mor og jeg fulgte pligtskyldigst efter de to gravalvorlige herrer, hvoraf den anæmisk udseende herre var lidt over middelhøjde, mager, benet, senet og gav indtryk af at være en vissenpind - hvad han også viste sig at være, og tilmed en sur og gnaven vissenpind. På sin lange, smalle næse bar han et par briller med meget tyndt guldstel, og de hvilede yderst på hans spidse næsetip. Dertil havde han mørkt jakkesæt, lys skjorte, mørk vest og mørkt slips, og guldur i kæde i vestelommen, men jakken havde han hængt fra sig på en bøjle og et par skåneærmer var trukket hen over hans skjorteærmer, for at beskytte disse mod at blive snavsede eller klattet til med blæk. Det viste sig nemlig, at han udelukkende brugte pen og blæk til sit skrivearbejde, som bl.a. bestod i at føre firmaets enormt store kassebøger, ligesom han underskrev checks og firmabreve. Vissenpinden havde med andre ord prokura, dvs. fuldmagt til at handle på firmaets vegne og var følgelig dettes prokurist eller fuldmægtig.

Først nu vendte chefen sig om mod os og med en lidt lad bevægelse gav han først mor og bagefter mig hånden, idet han præsenterede sig selv og derefter den magre, som med tydelig modvilje også hilste på os, dog uden at række os hånden. Chefen fortalte, at han satte stor pris på firmaets højt betroede bogholder og prokurist, som samtidig fungerede som personalechef. Det underordnede personale på kontoret bestod af den førnævnte kontordame, en mandlig kasserer og en mandlig kontorist, og nederst på rangstigen befandt sig piccoloen, men lige i øjeblikket var denne stilling altså ledig, fordi den unge mand, der havde haft den tidligere, nu havde fundet sig en læreplads og derfor havde sagt op.

MINE SKOLEKUNDSKABER

Men hvad chefen, der viste sig venlig nok, ikke vidste eller måske lod som om, han ikke kendte til, var, at Vissenpinden styrede personalet med fast hånd. Det var efter hvad jeg senere fandt ud af, hovedgrunden til, at der almindeligvis herskede en nærmest nervøs og underdanig atmosfære på kontoret, hvor ingen vovede at tale højt eller slappe af fra det ensformige og uhyre kedsommelige arbejde.

Chefen satte sig bag conferencebordet med front mod mor og mig, og fuldmægtigen satte sig på en stol omtrent ved siden af sin overordnede og gjorde tegn til, at vi andre kunne sætte os. Beklemte var jo både mor og jeg,

men mor udviste en for mig overraskende dristighed og veltalenhed, idet hun fremførte vort ærinde og i det øjemed anbefalede sin naturligtvis i hendes øjne opvakte og velbegavede søn, hvis dygtighed i skolen hun yderligere kunne fremlægge skriftligt bevis på i form af den medbragte standpunktsbog. Mor glemte heller ikke at gøre opmærksom på, at hendes håbefulde pøde havde fået et armbåndsur i flidspræmie efter afgangseksamen.

Det viste sig at være tilstrækkeligt med standpunktsbogen, ifølge hvilken jeg havde fået ug minus i de fleste fag, deriblandt skrivning og dansk, historie, religionshistorie og ikke mindst i tegning. Det sidstnævnte til min store ærgrelse og skuffelse, for ved flere tidligere eksamener havde jeg fået rent ug i dette fag. I mundtlig dansk og flere andre fag havde jeg mgx, men kun mg i regning, et fag, som de to herrer, chefen og fuldmægtigen, ikke skjulte at de lagde stor vægt på. Men regning var bestemt et af de skolefag, jeg var svagest i. Faget interesserede mig simpelthen ikke, og måske netop derfor fattede jeg faktisk ikke rigtigt, hvad det egentlig handlede om. Jeg havde da lært både den lille og den store tabel udenad, og kunne til husbehov gange, lægge sammen, trække fra og dividere. Men procentregning forstod jeg ikke et suk af, hvilket jeg til mors tydelige irritation ikke lagde skjul på overfor de to "inkvisitorer" foran mig. Inderst inde håbede jeg naturligtvis på, at de så ikke ville kunne bruge mig til jobbet.

Der var dog et enkelt punkt, som min mor lidt forsigtigt og prøvende fik gjort opmærksom på, og det var at jeg skulle konfirmeres til oktober, og derfor var det en forudsætning for min eventuelle ansættelse i firmaet, at jeg kunne få fri til at gå til konfirmationsforberedelse hos præsten ved Hellig Kors Kirke. Ved denne oplysning så jeg, at fuldmægtigen kiggede ligesom spørgende over på sin chef, der dog ikke umiddelbart lod sig mærke med noget.

"FÆLDEN" KLAPPER

Derfor fattede jeg da også nyt håb, da chefen meddelte os, at han og fuldmægtigen ville overveje min ansøgning og at vi kunne ringe onsdag, for at høre, om de eventuelt kunne bruge mig. Jeg håbede inderligt på, at de ikke kunne. Men det kunne de desværre alligevel, for da jeg onsdag formiddag ringede til firmaet fra telefonboksen, som lå ovre på den anden side af gaden, fik jeg den besked af telefondamen, at chefen gerne ville have et nyt møde med mor og mig førstkommande fredag. Da jeg hørte det, følte jeg det som om fælden klappede om mig, og det var med tunge skridt, at jeg gik op til mor og nødtvungent fortalte hende, at vi skulle komme ud til firmaet igen på fredag. Mor blev tydeligt lettet ved meddelelsen, for nu følte hun sig overbevist om, at jeg ville få stillingen, så jeg kunne bidrage til at skrabe penge sammen til min egen konfirmation. Set i bakspejlet er mors lettelse forståelig nok, særlig når

den ses på baggrund af mine forældres daværende hårdt trængte økonomiske situation. Der var imidlertid det minus ved jobbet, at jeg de første tre uger skulle være på prøve, og tænk, i prøvetiden fik man ingen løn for de første 14 dage, hvilket hverken mor eller jeg kunne forstå, men sådan var vilkårene altså. Da mor og jeg om fredagen atter mødte op på firmaets kontor, blev vi igen bedt om at følge med chefen og Vissenpin-den ind i konferencerummet. Her meddelte chefen os, at der i mellemtiden havde været andre ansøgere til stillingen, men at han havde besluttet at ansætte mig og at jeg kunne begynde allerede den første uge i juni, også selvom der faktisk var godt en uge til, at jeg fyldte 14 år. Det lod han ikke til at kere sig om. Han fortalte derefter, at arbejdstiden var fra kl. 8-17 mandag til torsdag, fredag kl. 8-18 og lørdag kl. 8-14. Men hvad jeg skulle have i løn, husker jeg ikke længere. Efter bestået prøvetid ville jeg antagelig have fået omkring 25-30 kr. om ugen, og de fleste af disse vidste jeg, at mor ville forlange at jeg sparede op, dels til køb af tøj til mig selv og dels til hjælp til den forestående konfirmation i oktober. Til gengæld lød mors og min aftale på, at jeg indtil videre ikke skulle betale noget for kost og logi hjemme.

Imidlertid forsøgte jeg endnu engang at stikke en kæp i hjulet ved at sige, at jeg overhovedet ikke kunne procentregning, hvortil Vissenpinden straks bemærkede, at det skulle jeg nok få lært, idet han så på mig med et syrligt smil, som fik det til at løbe koldt ned ad ryggen på mig. Jeg havde allerede på forhånd en uhyggelig fornemmelse af, at Vissenpinden ville blive min plageånd, men der var ingen vej udenom, for mor takkede underdanigt de to herrer for, at de ville ansætte mig. Vissenpinden rejste sig og skyndte sig ud ad døren, medens chefen blev tilbage og sludrede lidt med mor og mig. Herunder fortalte jeg ham åbent, at jeg håbede på at komme til at lave tegnefilm på et tidspunkt, hvoraf han selvfølgelig har kunnet forstå, at jeg ikke havde tænkt mig at blive i hans firma længere end højst nødvendigt. Men mor skyndte sig at tillægge, at det vistnok ville blive meget vanskeligt for mig at komme til at lave tegnefilm, for de steder, hvor jeg havde henvendt mig derom, lavede ikke tegnefilm længere, og i det hele taget var det et spørgsmål, om der overhovedet blev lavet tegnefilm i dagens Danmark.

Chefen tog sig ikke særligt af, hvad mor og jeg sagde, for jeg tror nok, at begrebet film og herunder ikke mindst tegnefilm, for ham var en by i Rusland. Emnet interesserede ham tydeligvis ikke, og det var nok mest derfor, at han ikke kommenterede, hvad jeg havde sagt.

Kort efter den afsluttende eksamen, men før jeg blev ansat på prøve hos Husejerns Abonnement, gav mor mig besked på, at jeg skulle melde mig til konfirmationsforberedelse hos præsten ved Hellig Kors Kirke. "Jo, men jeg vil ikke konfirmeres, i al fald ikke i en kirke!" indvendte jeg. "Men det skal man da,

for det gør alle!" sagde mor, idet hun kiggede vist på mig og fortsatte: "Tænk på, hvad den øvrige familie og naboerne vil sige, hvis du ikke bliver konfirmeret!". Min stakkels mor var ovenud autoritetstro og samtidig bange for at skille sig ud fra andre, sådan som hun havde oplevet konsekvensen af i sin barndom i Bursø. Men det kendte jeg slet ikke noget til på det tidspunkt, og ville nok alligevel heller ikke have kunnet forstå, hvad der lå bag hendes fortvivlelse over, at jeg havde den idé, at jeg ikke ville konfirmeres.

"Du gør mig dybt ulykkelig!" sagde hun grædende og tilføjede: "Jeg vil ikke ha' at du skal være anderledes end andre mennesker, så vil du ikke nok lade dig konfirmere for min skyld!". Der ramte hun mig lige i hjertekulen og derfor bøjede jeg mig og meldte mig en dag hos præsten, som så vidt jeg husker hed Berg til efternavn. Han var omkring 60 år, middelhøj og noget korpulent med tætklippet fuldskæg. Konfirmationsforberedelsen fandt sted i menighedshuset bag Hellig Kors Kirke hver tirsdag eftermiddag kl.14-15 og det viste sig, at vi var omkring 12 piger og 12 drenge, som præsten skulle konfirmere til efteråret, mere præcist den første søndag i oktober 1943, hvilket ville sige den 3. oktober s.å. Hos præsten blev vi undervist i den lutherske katekismus og i trosbekendelsen, som vi skulle kunne udenad.

Herover ses Rantzausgade fra Jagtvej og ind mod det indre Nørrebro. Det er Brorsonskirkens massive kolos, som ses til højre i billedet. Det var ad denne rute, jeg dagligt kørte fra Jægersborggade og via Jagtvej ind til Griffenfeldtsgade, hvor jeg drejede til højre mod Åboulevarden og H.C. Ørstedesvej. – Foto: © juli 2012 Harry Rasmussen.

Fotoet herover viser H.C. Ørstedsvejs udmundning i Åboulevarden en solvarm eftermiddag i juli 2012. Gadebilledet er præget af cyklister og især personbiler. Cyklister var der mange af under besættelsen, men både varebiler og især personbiler var betydeligt færre. Til gengæld så man en hel del hestetrukne arbejdsvogne, ja, tilmed hestetrukne taxaer!. – Foto: © juli 2012 Harry Rasmussen.

På min vej til arbejdsstedet via H.C. Ørstedsvej passerede jeg dagligt den bygning, hvor biografen "Regina" var beliggende. Den lå dengang i bygningen midt i billedet, som kun har 5 vinduer i facaden. Mange timer havde jeg og mine kammerater dengang tilbragt der til

eftermiddagsforestillinger, hvor der blev spillet et dobbeltprogram med 2 spillefilm. – Foto: © juli 2012 Harry Rasmussen.

Her står jeg i egen høje person ved siden af den firmadør, jeg i omkring en måned gik ind ad om morgenen, når jeg ankom og ud ad om aftenen, når det var fyraften. Selve døren var dog så vidt jeg husker en anden dengang, hvor den kun havde en enkelt rude foroven. Der er 69 år imellem dengang og nu, hvor dette foto blev taget, og stedet er i hvert fald ikke længere lokaler for firmaet Husejernes abonnement, lige så lidt som bygningen i baggrunden huser blikkenslagerværksteder og kontorer for Grundejernes Forsikring, sådan som tilfældet var dengang under besættelsen. Fotoet er taget af min kære kone, Birgit Bennedbæk. – Foto: © juli 2012 Harry Rasmussen.

MIN FØRSTE ARBEJDSDAG

Den første arbejdsdag cyklede jeg ud til firmaet på Niels Ebbesensvej, så jeg kunne være der et kvarter før kontortid. Vissenpinden forlangte, at hans personale sad på deres pladser præcis kl. 8, og han tålte ingen slendrian på kontoret. Nogen-lunde samtidig med mig ankom de andre ansatte, kontordamen og kontoristen på cykel og kassereren til fods. Der var ikke mange almindelige mennesker, der havde bil dengang, og da slet ikke under besættelsen, hvor der desuden var benzinrationering og det på et tidspunkt ydermere var forbudt at køre privatkørsel. Det viste sig i øvrigt at fuldmægtigen, som også var betroet at åbne og lukke, mødte mindst en halv time før kontoret åbnede, og at han forresten som regel også blev på stedet mindst en halv time efter lukketid. Han var med andre ord det, man dengang kaldte for en "morakker".

Vissenpinden, som jeg i mit stille sind havde døbt til at hedde hr. Vrisse, har formentlig været firmaet en god mand, men for personalet var han ikke så lidt af en plageånd, altid sur og vrissen, aldrig et venligt eller anerkendende ord, end ikke til den kønne unge kontordame. Det var som om al saft og kraft havde forladt denne mand, hvis han, der altid sad bøjet over sine kassebøger og papirer, ellers nogensinde havde haft det. Han spiste aldrig frokost eller drak kaffe sammen med nogen andre end kassereren, og lejlighedsvis med chefen, når der var forhandlinger om det ene eller andet i gang. Chefen var for øvrigt også medejer og direktør for et andet firma, Grundejernes Forsikring A/S, som havde til huse i en tilstødende bygning, der lå bagest på gårdspladsen og i tilslutning til de to firmaers sanitets- og blikkenslagerværk-steder, der også havde til huse der. Han opholdt sig for det meste på sidstnævnte firmas kontor og han spiste som oftest også sin frokost i dette firmas spiselokale. På kontoret hos Husejernes Abonnement kom han normalt hver dag en eller højst to timer om formiddagen og enkelte dage også en lille times tid om eftermiddagen. Han var i reglen venlig, men altid fåmælt, og personalet syntes derfor betydeligt bedre om ham end om hans "bussemand", prokuristen, som i øvrigt altid var særdeles fidel og nærmest slesk over for sin overordnede.

(Fortsættes i afsnit 48)